

Sámi allaskuvla
Sámi University College

FÁGAPLÁNA

Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu
5-10.

LUONDDUFÁGA 1

30 oahppočuoggá

Evttohus 12.8.14

1. OAHPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii: Luonddufága 1, VUO 5-10
Dárogillii: Naturfag 1, samisk GLU 5-10
Engasgillii: Natural Science in Sámi secondary school teachers education (age 10 – 15)

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPOOVTTADAGA KODA:** (hálldahus ovttas evttoheaddjin deavdá dán oasi)
- **VIIDODAT:** 30 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Luonddufága 1 oahppahuvvo guovtti(2)lohkanbaji badjel. Oahppu lágiduvvo sihke neahta ja deaivvademiid bokte.

3. OAHPOOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Luonddufága 1 lea oasi sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus 5-10 luohkáide.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Galgá leat studeanta dahje leamaš studeanta sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus 5-10.

Galgá leat čađahan dábálašoahpaheaddjioahpu.

Dábálaš sisabeassangáibádusat alitoahpahussii. Sisabeassanvuodđu sáhttá leat juogo oppalaš lohkangelbbolašvuohta (čađahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje realagelbbolašvuohta. Lassin galgá sámegiela máhttu vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji (omd. sámegiela lohkanbadjeoahppu). Studeanttas lea maid vejolašvuohta duođaštit iežas sámegiela lohkangelbbolašvuoda sierra giellageahčaleami bokte.

5. OAHPAHUSGIELLA

Sámegiella. Muhtun fáttain sáhttet maid eará gealat geavahuvvot.

6. SISDOALLU

Luonddufága galgá addit fágalaš ja fágaidaktalaš vuodju oahpahit luonddufága vuodđoskuvla 5 luohkás 10 luohkkái. Oahpus galgá leat lagaš oktavuohta hárjehallamii ja studeantat galget oahppat ieža dahje earáin ovttas ovddidit iežaset máhttu ja bargovugiid. Luonddufága 1 deahtuha máhttu dássedis ovdáneami birra ja maid mo ođđa fáttaid luonddufágas sáhttá oahpahit ja ovdánahttit. Mihttu lea maid ovdánahttit ohppiid áicama, sáhkiivuođa, imašteami, luondduberoštumi ja luonddufágagiela. Sámi sisdoallu ja perspektiivat galget válddot vuhtii dahkko gokko lea lunddolaš ja vejolaš.

Luonddufága 1 ii govča buot fáttaid mat gullet 5-10 luohkká vuodđoskuvlafágii. Dasa dárbašuvvo maid Luonddufága 2.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Máhttu ja diehtu.

Studeanttas lea máhttu ja diehtu:

- Manne luonddufága oahppahuvvo skuvllas
- Luonddufágaid dutkanvuogi ja jurddašeami birra. Studeanta galgá maid máhttit árvvoštallat dáid vugiid árbevirolašmáhtuid ektui.
- 5-10 luohkká luonddufágadidaktihkas ja luonddufága guovddáš doahpagiid birra.
- Dábálaš šlájaid/joavkkuid namaid, iešvuođaid ja erenomášvuođaid. Erenomážit hástalusaide mo šattut ja eallit birgejít davviguovlluin.
- Dovdat deháleamos ávdnasii birrajohtima luonddus, makkár biras váikkuhusat dán leat ja olbmo váikkuhus dáidda.
- Máhttit čilget dássedis resursa geavaheami, erenomážit fokus galgá leat sámi ja eará davvi guovlluide
- Guovddáš kemija doahpagiid birra, maid modeallat čájehit, mo kemijalaš ávdnasiidda bidjet namaid, geahččaleamit ja oainnit mo kemija geavahuvvo árgabeavvis.
- Dálkki ja dálkkádatrievdama birra, ozonahástalusat ja mo eará kemikálaš ávdnasat váikkuhit luonddu erenomážit davviguovlluin.
- Čilget energiija doahpaga, iešguđet energiija hámiid birra, ja dovdat iešguđetlágan báruid, nugo čuovgga, áimmo ja jiena.
- Mekanihkka ja teknologiji

Studeanttas leat gálggat:

- Plánet, čađahit ja árvvoštallat oahpaheami luonddufágas 5 luohkás 10 luohkkái.
- Árvvoštallat leat go oahppit joksan mihttuid fágas, ja man láhkai sámi ja álgoálbmot fáttat leat vuhtiiváldon.
- Geavahit luonddufága veahkeneavvuid, modeallaid, IKT, praktihkkárlaš doaimmaid ja olgobargguid vehkkiin oahpahusas.
- Gávdnat ja geavahit lagaš olgobirrasa sihke biologija ja geologija oahpahusas.
- Luonddufága bokte ovdánahttit ohppiid áddejumi mii dássedis ovdáneapmi lea ja mat leat biras hástalusat málmmis ja erenomážit davvi guovlluin.

Studeanttas lea gelbbolašvuhta:

- Mo otná vuodđoskuvlaoahppoplána sáhttá geavahuvvot vuodđun luonddufágaoahpaheamis.
- Sihkkarvuodjanjuolggadusaid birra ja máhttit geavahit daid oahpaheamis.
- Iežas luonddufága oahpahan rollas ja oahpahandábis
- Fága- ja ámmátehtalaš hástalusaaid birra.

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahpaheamis geavahat sihke deaivvademiid ja neahntaoahpaheapmi. Digigiisá lea guovddáš reaiddu oahpaheamis. Dát eaktuda ahte studeanttas lea mátkedihiator, interneahta, web-kamera ja digital-kamera.

Dát fága galgá gokčat máŋga iešguđetlágan fáttaid. Dát oahpahanvuohki gáibidat ahte studeanta bargá iešheanalacčat ja nagoda plánet iežas bargoáiggi. Studeanta ferte ieš lohkat maiddá dáid fáttaid maid oahpaheapmi ii govčča.

Studeanttas lea vejolaš oažžot bagadallama sihke neahtha bokte ja dalle go leat deaivvadeamit.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

- oassálastit buot deaivvademiin, bagadallamiin ja praktikhkalaš doaimmain.
- čađahit bargohárjehallanáigodaga ja gullevaš bargogáibádusaid ja leat ožzon dohkkehuvvot hárjehallama
- čállit golbma fágalogga mat galget leat dohkkehuvvon. Juohke fágaloggas galgá leat gaskal 500-800 sátni.
- presenteret bargohárjehallama vásáhusaid siskkáldas semináras, juohke studeanttas leat 20 minuhta ovdanbuktimii.
- bargat vahkkosaš bargobihttát, almmuhit daid Digiisai ja searvat čuovvovaš fágalaš digaštallamii Digigiissás (blogg, forum, aviisa).
- Buot geatnegahhton barggut galget leat dohkkehuvvon unnimus 2 vahku ovdal eksámena.

10. EKSÁMEN

Eksámen lea guovtti oasis, čálalaš ja njálmmálaš. Čálalaš ja njálmmálaš eksámeniin lea seamma deaddu. Studeanta ferte ceavzit goappašiid eksámeniid. Čálalaš eksámen lea 6 tiimma oktagaslaš eksámen.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Fága lea oassi Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 5-10 luohkás. Fága lea maid lassioahppofága dáidda geain lea dábálašoahpaheaddjioahpu (sis lea sierra fágaplána).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodat/geatnegasvuodat studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraporttaid vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Álmmuhuvvo manjnjil